

Päivitys 18.11.2025: Talousarvion 2026 ja taloussuunnitelman 2026-2028 suunnitteluohje Pohteelle

Tämä on aluevaltuuston 10.11.2025 ohjeistuksen pohjalta aluehallituksen 18.11.2025 päivittämä suunnitteluohje.

Tässä dokumentissa esitetään vain aiemmin 10.6.2025 annettuun ohjeeseen tulleet päivitykset.

**Aluehallitus
18.11.2025**

Sisälllys

1 Taloussuunnittelun lähtökohdat Pohteella	3
1.1 Taustaa	3
1.2 Pohteen talouden tilanne ja sopeuttamistoimenpiteiden eteneminen	5
1.3 Talousarviovalmistelu 2026	5
1.4 Talouden suunnittelukehys vuosille 2026-2028	5
2 Rahoituksen muodostuminen vuodelle 2026.....	6
3 Henkilöstösuunnittelun lähtökohdat talousarvioon	8
4 Hyvinvointialueen investointien suunnittelu ja lainanottovaltuus	8
5 Hyvinvointialueen taloussuunnitelman laatiminen.....	8
5.1 Suunnittelukehykset ja talouden tasapainottaminen	8
5.2 Tuloslaskelman tulot, menot ja poistot	9
5.3 Sisäiset erät.....	9
5.4 Talousarvion toiminnalliset tavoitteet ja talousarviokirjan tekstit.....	9
5.5 Muutokset organisaatiossa	9
6 Palveluhinnasto organisaatioille.....	10
7 Talousarvion täytäntöönpano	10
8 Toiminnan ja talouden seuranta	10
9 Taloussuunnittelun prosessi ja aikataulu	10
10 Lisätietoja	10

Huomiona, että tässä dokumentissa esitetään vain 10.6.2025 aluehallituksen antamaan suunnitteluohjeeseen tulleet päivitykset.

1 Taloussuunnittelun lähtökohdat Pohteella

1.1 Taustaa

Pohteen neljännen taloussuunnitelman laatimisen lähtökohdat ovat olleet haastavat huomioiden lainsäädännön velvoitteet alijäämien kattamisesta sekä järjestämisvastuuseen sisältyvien palveluiden turvaamisesta.

Tasapainoisen taloussuunnitelman laatiminen

Hyvinvointialuelain 115 pykälän (611/2021) mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Lain mukaisesti taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Pohteella tämä tarkoittaa vuotta 2026.

Hyvinvointialueen lisärahoitus

Hyvinvointialueiden rahoituslain 11 pykälässä (617/2021) on kuvattu lisärahoituksen myöntämistä. Jos rahoituksen taso vaarantaa perustuslain mukaisten riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai pelastustoimen palvelujen järjestämisen, hyvinvointialueella on oikeus saada lisärahoitusta palvelujen turvaamiseksi.

Riittävät sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut

Oikeuskansleri on antanut päätöksen 23.4.2025 Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kanteluun liittyen alijäämien kattamisen määräaikojen ja hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palveluiden turvaamisen lainsäädäntöristiriitaan.

Oikeuskansleri totesi päätöksessään muun muassa seuraavaa: "Perustuslakiin ja lakiin perustuvia palveluita ei voida jättää lainvastaisella tavalla hoitamatta hyvinvointialueella alijäämän kattamisveloitteen toteuttamiseksi. Saman toteavat myös molemmat ministeriöt perusoikeusmyönteiseen laintulkintaan viitaten. Korostan tätä näkökohtaa."

Lisäksi oikeuskansleri on todennut: "Vaikka asiasta ei ole suoraan säädetty, niin hyvinvointialueen talousarvioon ja tulevien vuosien osalta taloussuunnitelmaan on otettava määrärahat tiedossa oleviin hyvinvointialueen menoihin objektiviteettiperiaatteen mukaisesti. Talousarviolla ja taloussuunnitelmalla on yhteys hyvinvointialueen tilinpäätökseen, jonka tulee antaa oikea ja riittävä kuva hyvinvointialueen taloudesta. Tämän ja yleishallinto-oikeudellisen objektiviteettiperiaatteen mukaisesti hyvinvointialueen talousarvion ja taloussuunnitelman pitää perustua realistisille ja todennäköisimpiä perustellusti pidettäville oletuksille ja laskelmille. Talousarvion ja taloussuunnitelman laatiminen tällaisille parhaan tiedon ja realistisimman arvion mukaisille oletuksille ja laskelmille on hyvinvointialueen viranhaltijan ja luottamushenkilöpäätöksentekijöiden virkavastuulla oleva virkavelvollisuus."

Väliaikainen muutos hyvinvointialuelakiin alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamiseksi

Valtiovarainministeriö valmistelee (säädösvalmistelu VM072:00/2025) hyvinvointialuelain väliaikaista täydentämistä siten, että talouttaan täysimääräisesti tasapainotaville hyvinvointialueille, joille ei kerry uutta alijäämää vuodelta 2025, voidaan osana valtion ohjausta tarvittaessa myöntää mahdollisuus kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät joko vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lainsäädäntövalmistelussa todetaan, että hyvinvointialueiden tilanne on ollut haastava alueiden kahden ensimmäisen toimintavuoden 2023-2024 aikana. Valtaosalla hyvinvointialueista talouden näkymissä on kuitenkin tapahtunut käänne parempaan loppuvuoden 2024 aikana ja kustannusten kasvu on hidastunut aiemmasta. Lainsäädännön muutoksella pyritään varmistamaan toimintaa ja taloutta merkittävästi uudistamaan ryhtyneiden hyvinvointialueiden mahdollisuus kattaa alijäämänsä harkinnanvaraisen määräajan pidennyksen puitteissa.

Lainsäädäntömuutos on lausuntokierroksella 25.9.2025-31.10.2025. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokauden 2025 aikana ja sääntely tulisi voimaan arvioilta kevään 2026 aikana.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös lainvastaisesta taloussuunnitelmasta Etelä-Karjalan hyvinvointialueelle

Itä-Suomen hallinto-oikeus on antanut 14.10.2025 päätöksen, jonka mukaan Etelä-Karjalan hyvinvointialueen joulukuussa 2024 tekemä vuosien 2025-2028 taloussuunnitelma on lainvastainen, koska alijäämät eivät ole katettuna lainmukaisessa määräajassa. Hallinto-oikeuden mukaan laissa on säädetty menettelytavoista, joilla hyvinvointialueet voivat paikata mahdollisia rahoitusvajeitaan. Keinona hyvinvointialueet voivat hyödyntää esimerkiksi lisärahoituksen hakemista.

Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Valviran uhkasakko Pohteelle

Pohde on saanut Valviralta tiedoksi kolmen miljoonan euron uhkasakon erikoissairaanhoidon hoitojonoihin liittyen. Hoitojonojen saattaminen lainmukaiseen tilanteeseen edellyttää Pohteelta merkittävää oman henkilöstön työpanoksen lisääystä kuin myös ostopalveluiden käyttöä. Hoitojonojen purkamisen taloudellisiksi vaikutuksiksi on arvioitu noin 10 miljoonaa euroa.

1.2 Pohteen talouden tilanne ja sopeuttamistoimenpiteiden eteneminen

Alijäämäkertymä

Vuoden 2024 tilinpäätöksessä Pohteella oli kertynyttä alijäämää 124 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 lopussa oleva alijäämä tarkentuu tilinpäätöksessä. Kansallisesti tarkastellen Pohteen kertyneet alijäämät ovat asukaskohtaisesti maan matalimpia.

Tasapainotustoimenpiteet 2023-2025

Pohteella on päätetty ja toimeenpantu kolme talouden tasapainotusohjelmaa vuosille 2023-2025.

Vuonna 2023 tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vaikutus oli noin 20-25 miljoonaa kustannuskehitystä taivuttava.

Vuodelle 2024 päätetyn tasapainotusohjelman vaikutukset olivat noin 56 miljoonaa.

Vuodelle 2025 on päätetty neljä järjestämissuunnitelmaa täydentävää toimenpidettä, joilla tavoitellaan noin 20 miljoonan euron sopeutusta. Lisäksi aiempien vuosien päätöksistä odotetaan lisävaikutuksia vuoden 2025 talouden sopeuttamiseen.

1.3 Talousarviovalmistelu 2026

Talousarviovalmisteluun liittyen Pohteella on käyty hyvinvointialuejohtajan johdolla talousarvioneuvottelut kaikkien toimialueiden kanssa. Neuvotteluissa toimialueet ovat kuvanneet annettuun talousarviokehikseen sisältyviä taloudellisia ja toiminnallisia riskejä sekä tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteitä.

Neuvottelujen pohjalta näyttää ilmeiseltä, että alijäämien kattaminen lakisääteisessä ajassa vuoden 2026 loppuun mennessä ei ole realistista lakisääteisten palveluiden turvaaminen huomioiden.

1.4 Talouden suunnittelukehys vuosille 2026-2028

Pohteen aluehallitus on antanut 10.6.2025 (25 §) suunnitteluohjeen vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman laatimiseksi. Lähtökohtana suunnitteluohjeessa on ollut,

että alijäämät tulevat katetuksi lain mukaisessa määräajassa vuoden 2026 loppuun mennessä.

Mikäli vuosina 2023-2024 kertyneet alijäämät pyritäisiin kattamaan vuoden 2026 loppuun mennessä, on riskinä, että palveluja ei kaikilta osin pystyttäisi järjestämään perustuslain ja muun lainsäädännön velvoittamalla tavalla.

Edellä on kuvattu oikeuskanslerin ja Itä-Suomen hallinto-oikeuden päätösten sekä Valviran uhkasakon ristiriitaa rahoituslain noudattamiseen alijäämien kattamisen määräaikaan liittyen. Valmisteilla oleva lainsäädäntö alijäämien kattamisajan pidentämiseen on keskeneräinen ja tulee valtiovarainministeriön arvion mukaan voimaan keväällä 2026.

Päivitetty taloussuunnitteluohje

Edellä kerrotuilla perusteilla aluevaltuusto on 10.11.2025 (39 §) ohjannut aluehallitusta antamaan päivitetyn taloussuunnitteluohjeen siten, että riittävät lakisääteiset palvelut voidaan turvata, ja samanaikaisesti hyvinvointialuelain 115 pykälän mukainen velvoite alijäämien kattamisesta vuoden 2026 loppuun mennessä ei täyty. Aluevaltuuston ohjauksen mukaisesti kertyneet alijäämät ovat katettuna viimeistään vuonna 2028.

Tämän pohjalta aluehallitus antaa päivitetyn taloussuunnitteluohjeen vuosille 2026-2028 siten, että alijäämät ovat katettuna viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Tavoitteena on samanaikaisesti turvata järjestämisvastuun toteutuminen sekä lainsäädännön velvoitteet talousarvion realistisuudesta.

Taloussuunnitelma vuosille 2026-2028 on aluevaltuuston käsittelyssä 15.12.2025.

2 Rahoituksen muodostuminen vuodelle 2026

Valtion rahoitus hyvinvointialueille on yleiskatteellista eli hyvinvointialueet voivat itsehallintoon ja lainsäädännön velvoitteisiin pohjautuen päättää rahoituksen kohdentamisesta. Hyvinvointialue voi myös määritellä lainsäädännön puitteissa rahoituksen kohdentumisen omaan toimintaan, ostopalveluihin, palveluseteleihin sekä avustuksiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituspohjaa korotetaan vuosittain arvioidulla palvelutarpeen ja kustannustason kasvulla (hyvinvointialueindeksi). Pelastustoimen rahoituspohjaa korotetaan kustannustason kasvulla. Lisäksi rahoituksen tasossa huomioidaan myös hyvinvointialueiden mahdolliset tehtävämuutokset.

Vuodelle 2026 rahoitusta korottava hyvinvointialueindeksi on 3,25 prosenttia. Tehtävämuutokset leikkaavat hyvinvointialueiden rahoitusta yhteensä noin 72 miljoonaa euroa vuonna 2026.

Rahoituksen taso tarkistetaan kansallisesti kahden vuoden viiveellä vastaamaan koko maan tasolla toteutuneita kustannuksia jälkikäteen. Vuoden 2026 rahoitusta korottaa rahoituksen jälkikätestarkistus, joka on kansallisesti noin 1,27 miljardia euroa vuonna 2026.

Hyvinvointialueiden rahoitukseen vaikuttaa myös seitsemän vuoden (2023-2029) siirtymäkausi laskennalliseen rahoitukseen. Siirtymätasaus on laskennallisen rahoituksen ja siirtyvien kustannusten välinen erotus vuoden 2022 tasossa. Siirtymätasauksen rahoitusta leikkaava vaikutus pienenee vaiheittain siten, että Pohde saavuttaa täysimääräisen rahoituksen tason ensimmäisen kerran tämänhetkisen arvion mukaan vuonna 2028.

Sosiaali- ja terveystalouden rahoitus kohdennetaan hyvinvointialueelle laskennallisten kriteereihin perusteella, jotka perustuvat hyvinvointialueen asukasmäärään, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaaviin tekijöihin, kaksikielisyyteen, vieraskielisyyteen, saamenkielisyyteen, asukastiheyteen, saaristoisuuteen, hyte-kertoimeen ja yliopistosairaalalisään.

Osa rahoituksesta määräytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) kriteereiden perusteella. Hyte-perusteinen rahoitus kohdennetaan hyvinvointialueille ensimmäistä kertaa hyte-kertoimen pohjalta vuodesta 2026 alkaen. Tähän saakka hyte-kertoimeen liittyvä rahoitus on osoitettu alueille asukasperusteisesti.

Pelastustoimen tehtävien rahoitukseen vaikuttaa asukasmäärän ja asukastiheyden ohella myös riskitekijöiden perusteella määräytyvä riskikerroin.

Alueellinen rahoitus lasketaan vuosittain uusimmilla tilastotiedoilla vastaamaan muutoksia kunkin alueen palvelutarpeessa ja muissa olosuhdetekijöissä. Sote-palvelutarpeen osalta laskennassa käytetään kahden vuoden keskiarvotietoja.

Valtiovarainministeriön julkaiseman (22.9.2025) hyvinvointialueiden vuoden 2026 rahoituslaskelman mukaisesti hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 2026 on koko maan tasolla yhteensä noin 27,1 miljardia euroa. Rahoitus kasvaa vuoden 2025 rahoitukseen verrattuna noin 0,9 miljardia euroa eli noin 3,38 prosenttia.

Pohteen rahoitus vuodelle 2026 on 2,048 miljardia. Kasvua vuoden 2025 rahoitukseen on 67,8 miljoonaa. Rahoituksen kasvuun vaikuttaa vuoden 2024 rahoituksen ja kustannusten epäsuhtaa oikaiseva jälkikätestarkistus, jonka määrä Pohteella on vuonna 2026 noin 96,9 miljoonaa. Pohteen rahoitusta puolestaan vähentää siirtymätasaus, jonka määrä on 17,9 miljoonaa vuonna 2026, sekä kansallisista tehtävämuu- toksista aiheutuvat hyvinvointialueiden rahoituksen leikkaukset.

Vuodelle 2026 Pohteen rahoitus kasvaa 3,42 prosenttia ollen lähellä kansallisen muutoksen keskitasoa.

3 Henkilöstösuunnittelun lähtökohdat talousarvioon

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

4 Hyvinvointialueen investointien suunnittelu ja lainanottovaltuus

Lainanottovaltuuden muutoksen neuvottelut ovat käynnissä vastuuministeriöiden kanssa. Ei tässä vaiheessa muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

5 Hyvinvointialueen taloussuunnitelman laatiminen

5.1 Suunnittelukehykset ja talouden tasapainottaminen

Pohteen talousarvio vuodelle 2026 suunnitellaan edellä kuvattujen perustelujen vuoksi siten, että aiempina vuosina taseeseen kertyneet alijäämät tulevat katetuksi vuoden 2028 loppuun mennessä.

Toimialueet valmistelevat talousarvioesitykset aluehallituksen 18.11.2025 määrittelemän raamin mukaisesti.

Osana talousarviota toimialueet valmistelevat tarvittavat tuottavuus- ja taloudellisuus-toimenpiteet, joilla toimialueen budjetti on mahdollista sovittaa aluehallituksen linjaamaan suunnittelukehykseen.

Suunnitelmavuosien 2027-2028 tiedot syötetään järjestelmään keskitetysti talouspalveluiden toimesta siten, että alijäämät ovat aluehallituksen antaman suunnitteluohjeen mukaisesti katettuna viimeistään vuonna 2028.

Huomiona, että valtiovarainministeriö ei ole vielä ilmoittanut valtion rahoituksen tarkkaa jakoa sosiaali- ja terveystalouden palveluiden ja pelastustoimen palveluiden välillä. Tähän liittyen pelastustoimen raamia voidaan mahdollisesti tarkistaa tietojen vahvistuttua toimintavuoden 2026 aikana.

Toimialueiden suunnittelukehykset vuodelle 2026 aluehallituksen 18.11.2025 antamaan ohjeistuksen mukaisesti

Toimintakate	Uusi TA 2026 raami, milj. €
Hyvinvointialueen johtaminen	-12,325
Konsernipalvelut	-375,810
Järjestämistoiminto	-28,799
Pelastustoimi	-36,440
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS Psykiatria	-317,322
Terveysten- ja sairaanhoidon palvelut	-169,930
Ikäihmisten palvelut	-310,706
Vammaispalvelut	-175,173
OYS sairaalapalvelut ja ensihoito	-367,905
Sairaanhoidolliset palvelut	-80,881
Kuntoutuspalvelut	-47,870

Järjestämistoiminnon suunnittelukehys sisältää 10 miljoonan euron määrärahan erikoissairaanhoidon hoitojonojen purkamiseksi (aluehallitus 4.11.2025, 227 §).

5.2 Tuloslaskelman tulot, menot ja poistot

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

5.3 Sisäiset erät

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

5.4 Talousarvion toiminnalliset tavoitteet ja talousarviokirjan tekstit

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

5.5 Muutokset organisaatiossa

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

6 Palveluhinnasto organisaatioille

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

7 Talousarvion täytäntöönpano

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

8 Toiminnan ja talouden seuranta

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

9 Taloussuunnittelun prosessi ja aikataulu

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.

10 Lisätietoja

Ei muutoksia 10.6.2025 annettuun suunnitteluohjeeseen.